

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

SOSTE katsoo, että ehdotus esteettömyysdirektiivin täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö on askel kohti yhdenvertaisempaa yhteiskuntaa. Tuotteiden ja palveluiden saavutettavuudesta hyötyvät paitsi vammaiset myös ikääntyneet sekä muut henkilöt, joille digitaalisten palveluiden käyttö tuottaa hankaluuksia.

Esityksessä viitataan useissa kohdin jo olemassa olevaan sääntelyyn, jolloin on vaikea nähdä jääkö lakien väliin aukkoja. Todellisten vaikutusten arviointi on siten vaikeaa.

Esityksessä ei myöskään huomioida meneillään olevaa yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta ja sen vaikutuksia esitykseen.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskusteltu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.

Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.

Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.

Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?

Esityksessä ei käy selkeästi esille, kuinka tuotteiden ja palveluiden esteettömyyden valvonta kuluttajan näkökulmasta on tarkoitus järjestää. SOSTE huomauttaa, että kuluttajan näkökulmasta valvonnan ja mahdollisuuden tehdä valitus on oltava mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää. SOSTE esittää, että tämä mahdollistetaan ns. yhden luukun periaatteella. Jo sen ymmärtäminen,

mikä on tuote ja mikä palvelu voi olla vaikeaa, saati sitten sen, mille valvontataholle mikin näistä sijoittuu.

SOSTE katsoo myös, että toimeenpanon seurantaan varten tulisi perustaa erillinen seurantaryhmä, johon tulee nimetä myös sidosryhmien edustajia.

Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).

SOSTE kannattaa esitystä, että digitaalisten palveluiden valvonta keskitetään edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Yksikölle tulee turvata riittävät resurssit.

Muiden palvelujen osalta viittaamme edelliseen vastaukseen, jossa toteamme että kuluttajan näkökulmasta valvonnan ja mahdollisuuden tehdä valitus on oltava mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää. SOSTE esittää, että tämä mahdollistetaan ns. yhden luukun periaatteella.

Erityisesti tuotteiden markkinavalvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksenä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkinavalvonnan järjestämisestä.

-

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:

-

Rakennettu ympäristö

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin (ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti siitä:

- Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?
- Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?

Esteetön pääsy palveluihin on oleellinen osa esteettömyysketjua, eikä sitä tulisi katkaista. Sen vuoksi rakennettua ympäristöä koskeva esteettömyyssäntely on olennainen osa esteettömyysdirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Rakennettua ympäristöä koskeva vaikutusten arviointi on lakiesityksessä puutteellinen. Vaikutusten arviointia tulee jatkaa ja selvittää tarkoituksenmukainen tapa esteettömyyden varmistamiseksi palveluja tarjottaessa, mukaan lukien mahdollinen direktiivin liitettä yksityiskohtaisempi kansallinen sääntely. SOSTE pitää tärkeänä työn saattamista loppuun siten, että liitteeseen kolme sisältyviä tai muita vastaavia vaatimuksia aletaan soveltaa samaan aikaan kuin esityksessä ehdotettavien lakien säännöksiä (kuten lakiesityksen sivulla 17 sanotaan).

Muita huomioita esityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansallisessa kielenkäytössä käytetään vakiintuneesti termiä esteettömyys rakennetun ympäristön kohdalla ja saavutettavuus digitaalisessa ympäristössä. Esityksen tästä poikkeava terminologia on siksi haasteellinen ja mahdollistaa tulkintavirheitä. SOSTE esittää, että selkeyden vuoksi käytettäisiin nykykäytänteiden mukaista terminologiaa.

Toimeenpanon yhteydessä tulee varmistaa selkeä tiedotus, ohjaus ja koulutus. Erityisen tärkeää on kohdentaa tietoa kuluttajille saavutettavassa muodossa. Toimeenpanoa tulee seurata ja arvioida mahdollisia muutostarpeita huomioiden erityisesti lain käytännön vaikutukset vammaisten henkilöiden elämään.

SOSTE katsoo, että pykälien 150 § - 150 a § soveltamispiiri tulisi ottaa uudelleen tarkasteluun. Säännös ei esityksen mukaan koske kaupunki- tai esikaupunkiliikenteen palveluja eikä myöskään alueellisen liikenteen palveluja. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla paikallisliikenne on erittäin merkittävä tekijä sekä liikenneverkostoltaan että matkustajamääriltään.

Tekninen huomio liittyen digipalvelulakiehdotukseen, lakiesitysluonnoksen 3§, s. 178, viimeinen kokonainen kappale: "[...] sekä maksulaitoslain (297/2010) 1 luvun 5 §;n 6a kohdassa tarkoitettuun sähköiseen rahaan niiltä osin kuin palvelua annetaan digitaalisessa muodossa kuluttajille. Tämän luvun säännöksiä ei sovelleta tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain (xx/xx) [...]" Selvyyden vuoksi "Tämän luvun säännöksiä" sijaan on syytä kirjoittaa "Tämän lain 3a luvun säännöksiä".

Kiiskinen Päivi
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry